

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
EVGENIJE TANČEVA
přednesené dne 3. dubna 2019¹

Věc C-722/17

Norbert Reitbauer,
Dolinschek GmbH,
B. T. S. Trendfloor Raumausstattungs-GmbH,
Elektrounternehmen K. Maschke GmbH,
Klaus Egger,
Architekt DI Klaus Egger Ziviltechniker GmbH
proti
Enricu Casamassimovi

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bezirksgericht Villach (okresní soud ve Villachu, Rakousko)]

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Nařízení (EU) č. 1215/2012 –
Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech –
Zvláštní příslušnost – Článek 24 odst. 1 a 5 – Rozdělení výtěžku soudní dražby – Řízení o odpůřčí
žalobě – Článek 7 odst. 1 písm. a) – Pojem ‚smluvní věci‘ – *Actio pauliana*“

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bezirksgericht, Villach (okresní soud ve Villachu, Rakousko) se týká výkladu článků 7 a 24 nařízení (EU) č. 1215/2012² v kontextu rakouského řízení o „odpůřčí žalobě“, která, jak bude ukázáno, v tomto případě v zásadě odpovídá *actio pauliana* (zejména pro účely článku 7 uvedeného nařízení).

2. Přibližně v letech 150 až 125 př. n. l. prétor jménem Paulus patrně jako první připustil žalobu, která umožnila věřiteli napadnout jednání provedené dlužníkem podvodně na úkor tohoto věřitele, tedy žalobu, která později vešla ve známost jako pauliánská odpůřčí žaloba (*actio pauliana*)³. Článek 1167 I francouzského „*Code Napoléon*“ obsahuje první kodifikovanou normu upravující „*action paulienne*“ a stanoví, že věřitelé „peuvent aussi, en leur nom personnel, attaquer les actes faits par leur débiteur en fraude de leurs droits“⁴.

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1, dále jen „přepřacované znění nařízení Brusel I“).

3 – Viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, bod 2, odkazující na stanovisko generálního advokáta D. Ruiz-Jarabo Colomera ve věci Deko Marty Belgium (C-339/07, EU:C:2008:575, body 24 až 26)).

4 – Pretelli, I., „Cross-border credit protection against fraudulent transfers of assets: actio pauliana in the conflict of laws“, *Yearbook of private international law*, roč. XIII/2011 (2012), s. 590. Tento článek francouzského *Code civil* byl v roce 2016 nahrazen článkem 1341-2: „Le créancier peut aussi agir en son nom personnel pour faire déclarer inopposables à son égard les actes faits par son débiteur en fraude de ses droits, à charge d'établir, s'il s'agit d'un acte à titre onéreux, que le tiers cocontractant avait connaissance de la fraude.“

3. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána v souvislosti s řízením o „odpůrčí žalobě“ podle § 232 Exekutionsordnung (rakouský zákon o exekučním řízení, dále jen „zákon o exekučním řízení“) ve sporu vzniklém v souvislosti s rozdělením výtěžku soudní dražby jistého domu. Žaloba byla podána obchodníky Norbertem Reitbauerem, Dolinschek GmbH, B. T. S. Trendfloor Raumausstattungs-GmbH, Elektrounternehmen K. Maschke GmbH, Klausem Eggerem a Architekt DI Klaus Egger Ziviltechniker GmbH jako žalobci (dále jen „žalobci“) proti Dr. Enricu Casamassimovi jako žalovanému (právník, dále jen „žalovaný“). Žalobci tvrdí, že jejich nárok na výtěžek z předmětného prodeje má přednost před nárokem žalovaného a že rakouský soud je příslušný podle přepracovaného znění nařízení Brusel I.

4. Předkládající soud sice položil předběžné otázky v souvislosti s čl. 24 odst. 1 a 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I, avšak dospěl jsem k závěru, že právní základ pro založení příslušnosti předkládajícího soudu v projednávaném případě může poskytnout místo toho článek 7 tohoto nařízení.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Přepracované znění nařízení Brusel I

5. Kapitola II tohoto nařízení nadepsaná „Příslušnost“, obsahuje zejména oddíl 1 („Obecná ustanovení“) a oddíl 2 („Zvláštní příslušnost“). Článek 4 odst. 1, který je zařazen do oddílu 1, uvádí, že: „[n]estane-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu“.

6. Podle čl. 7 odst. 1 písm. a), který je zařazen do oddílu 2 téhož nařízení, platí, že: „[o]soba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována [...] pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy [ve smluvních věcech], u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“.

7. Článek 24 odst. 1 a 5 stanoví:

„Bez ohledu na bydliště stran mají výlučnou příslušnost tyto soudy členského státu:

- 1) pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí, soudy členského státu, v němž se nemovitost nachází;

[...]

- 5) pro řízení, jejichž předmětem je výkon rozhodnutí, soudy členského státu, v němž byl nebo má být výkon rozhodnutí proveden.“

B. Rakouské právo

8. Pokud jde o povahu řízení o odpůřčí žalobě podle § 232 zákona o exekučním řízení, musí být rozdělení výtěžku z nedobrovolné dražby nemovitosti projednáno na ústním jednání; za tímto účelem jsou věřitelé vyzváni, aby přihlásili své nároky k výtěžku a prokázali je písemnými listinami. Při jednání se zkoumá oprávněnost nároků a jejich pořadí. Věřitelé a dlužník mohou proti uznání nároků podat odpor. Předmětem odporu může být správnost, za určitých okolností splatnost celé pohledávky nebo jejích částí, ručení nemovitostí a pořadí podle katastru nemovitostí, a především také platnost získaného zástavního práva.

9. V projednávané věci je relevantní skutečnost, že *Anfechtungsordnung* (rakouský zákon o odporovatelnosti právním jednáním, který je rakouským právním předpisem upravujícím *actio pauliana*, dále jen „zákon o odporovatelnosti“) stanoví, že věřitel má právo napadnout právní jednání, pokud exekuce na majetek dlužníka nevedla nebo by nevedla k úplnému uspokojení věřitele a prostřednictvím napadení právního jednání existuje výhled na uspokojení pohledávek. Napadnout právní jednání lze z důvodu úmyslu přivodit újmu nebo z důvodu promrhání majetku, a to i ve vztahu k bezplatným právním jednáním. Pokud bylo právní jednání dlužníkem učiněno v úmyslu znevýhodnit věřitele, který byl druhé straně znám, činí lhůta pro napadení právního jednání 10 let, ve všech ostatních případech 2 roky. Napadení právního jednání nebrání skutečnost, že ohledně jednání, které má být napadeno, byl vydán exekuční titul nebo že toto jednání bylo uskutečněno v důsledku exekuce.

II. Spor v původním řízení a předběžné otázky

10. V projednávané věci je Soudní dvůr tázán, zda soudní řízení, které se dle zákona o exekučním řízení nazývá řízení o „odpůřčí žalobě“, spadá do oblasti působnosti čl. 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I, když se toto řízení týká sporu ohledně rozdělení výtěžku soudní dražby domu mezi konkurujícími si věřiteli.

11. Předkládající soud tuto otázku konkrétně klade v kontextu řízení o „odpůřčí žalobě“, v němž je tvrzeno, že pohledávka věřitele A (žalovaný E. Casamassima), která vyplývá ze smlouvy o zápůjčce zajištěné zástavním právem a konkuruje protinároku věřitelů B (žalobci N. Reitbauer a další), je z důvodu (protiprávního) zvýhodnění věřitele A neplatná. Tato námitka je podobná institutu, který je v rámci rakouského práva znám jako věřitelská odpůřčí žaloba (*Anfechtungsklage*).

12. V případě záporné odpovědi na první otázku se předkládající soud táže, zda stejné řízení o odpůřčí žalobě spadá do oblasti působnosti čl. 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I.

13. Skutkový stav lze na základě informací uvedených v předkládacím rozhodnutí shrnout následovně.

14. Žalovaný a paní Isabel C. (dále jen „dlužnice“) mají bydliště v Římě (Itálie) a přinejmenším do jara roku 2014 byli partnery. V roce 2010 zakoupili dům ve Villachu (Rakousko); dlužnice byla zapsána do katastru nemovitostí jako jeho výlučný vlastník. V předkládacím rozhodnutí je bez dalších podrobností uvedeno, že smlouvy na rozsáhlé renovační práce na domě byly uzavřeny mezi dlužnicí a žalobci; tyto smlouvy byly uzavřeny za „účasti“ žalovaného.

15. Vzhledem k tomu, že náklady na renovační práce značně překročily původní rozpočet, byly platby žalobcům pozastaveny. Od roku 2013 proto žalobci vedli soudní řízení proti dlužnici v Rakousku; počátkem roku 2014 byl vynesen první rozsudek ve prospěch žalobců, další následovaly. Proti těmto rozsudkům podala dlužnice odvolání.

16. Dne 7. května 2014 uznala dlužnice vůči žalovanému u soudu v Římě (Itálie) pohledávku žalovaného za dlužnicí ze smlouvy o zápůjčce ve výši 349 772,95 eura⁵ a zavázala se tuto částku žalovanému prostřednictvím soudního vyrovnání do pěti let splatit. Kromě toho se dlužnice zavázala, že k zajištění pohledávky žalovaného nechá k domu ve Villachu (Rakousko) zřídit zástavní právo.

17. Dne 13. června 2014 byla ve Vídni u rakouského notáře a podle rakouského práva, k zajištění shora uvedeného ujednání, sepsána (ještě) listina o dluhu a listina o zástavě (zástavní právo č. 1). Touto listinou bylo dne 18. června 2014 zřízeno zástavní právo k domu ve Villachu.

18. Rozsudky vydané ve prospěch žalobců se staly vykonatelnými až po tomto datu. Zástavní práva žalobců váznoucí na domu dlužnice vzniklá v důsledku exekuce (zástavní právo č. 2) jsou proto v pořadí až po smluvním zástavním právu 1 zřízeném ve prospěch žalovaného.

19. Soudní vyrovnání ze dne 7. května 2014 bylo soudem v Římě dne 3. září 2015 potvrzeno jako evropský exekuční titul⁶.

20. Za účelem uplatnění zástavního práva navrhl žalovaný v únoru 2016 u předkládajícího soudu (Bezirksgericht Villach, okresní soud ve Villachu, Rakousko), aby byla proti dlužnici nařízena nedobrovolná dražba domu ve Villachu. Dům byl vydražen na podzim roku 2016 za částku 280 000 eur. Z pořadí zápisů v katastru nemovitostí vyplývá, že výtěžek dražby by téměř v celé výši získal žalovaný na základě zástavního práva č. 1 (zapsaného dle rakouského práva v červnu roku 2014).

21. Se záměrem tomu zabránit podali žalobci v červnu roku 2016 u Landesgericht Klagenfurt (zemský soud v Klagenfurtu, Rakousko) proti žalovanému a dlužnici věřitelskou odpůřčí žalobu (*Anfechtungsklage*). Tento soud žalobu zamítl „z důvodu mezinárodní nepřislušnosti, vzhledem k tomu, že bydliště [dlužnice a žalovaného]“ se nacházelo mimo Rakousko. Usnesení nabylo právní moci v červenci 2017.

22. Současně podali žalobci u předkládajícího soudu (Bezirksgericht Villach, okresní soud ve Villachu) na jednání dne 10. května 2017, na kterém se jednalo o rozdělení výtěžku nedobrovolné dražby, proti žalovanému odpor a poté zahájili řízení o odpůřčí žalobě upravené v rakouském zákonu o exekučním řízení.

23. V tomto řízení o odpůřčí žalobě se žalobci domáhají určení, že rozhodnutí přiznávající žalovanému v rámci rozdělení výtěžku částku ve výši 279 980,43 eura je neoprávněné, neboť: i) dlužnice uplatnila proti žalovanému⁷ nároky na náhradu škody přinejmenším ve stejné výši, jako je pohledávka ze smlouvy o zápůjčce, takže pohledávka již neexistuje (žalobci uvádějí, že dlužnice potvrdila, že žalovaný práce u žalobců objednal bez jejího vědomí a souhlasu) a ii) notářské listiny o dluhu a o zástavním právu z června 2014 byly sepsány pouze formálně a jen za tím účelem, aby žalovaný získal při uplatnění nároků z domu před žalobci přednostní postavení a aby bylo uplatnění jejich nároků zmařeno.

24. V řízení o odpůřčí žalobě podal žalovaný námitku nepřislušnosti. Žalobci tvrdí, že předkládající soud je příslušný podle článku 24 přepracovaného znění nařízení Brusel I.

5 – Žalovaný upřesnil, že tato částka je výsledkem započtení dlužné pohledávky a protipohledávky. Dlužnice vyzvala žalovaného, aby jí zaplatil částku ve výši 70 000 eur za práci přesčas. Posléze, v řízení vedeném v Itálii, vyzval žalovaný dlužnici k zaplacení přibližně 380 000 eur za koupi domu a provedení prací. Podle žalovaného dům *formálně* patřil pouze dlužnici, která byla zapsána jako jeho výlučný vlastník, ale finanční prostředky poskytl žalovaný. Nakonec obě strany dosáhly dohody, na základě které by žalovaný získal peněžní částku za dům a zaplatil dlužnici za práci přesčas (částečně); zbývající částka činí 349 722,95 eura.

6 – Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. 2004, L 143, s. 15; Zvl. vyd. 19/07, s. 38).

7 – Žalobci tvrdí, že dne 21. července 2015 podala dlužnice u civilního soudu v Římě žalobu, kterou se po žalovaném domáhala zaplacení částky ve výši 517 340 eur z titulu náhrady škody. Proto „je na základě těchto okolností prokázáno, že pohledávka [žalovaného], která byla zajištěna zástavním právem, již neexistovala“.

25. V tomto kontextu se Bezirksgericht Villach (okresní soud ve Villachu) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„[1]) Musí být čl. 24 bod 5 [přepřacovaného znění nařízení Brusel I] vykládán v tom smyslu, že řízení o odpůrcí žalobě upravené v § 232 [zákona o exekučním řízení] v případě sporu o rozdělení výtěžku soudní dražby spadá do působnosti tohoto ustanovení,

a to i v případě, že se žaloba zástavního věřitele podaná proti jinému zástavnímu věřiteli

- a) opírá o výtku, že jeho pohledávka ze zápůjčky zajištěná zástavním právem již z důvodu protipohledávky dlužníka, kterou má z titulu náhrady škody, neexistuje, a
- b) která se navíc – stejně jako věřitelská odpůrcí žaloba (*Anfechtungsklage*) – opírá o výtku, že zřízení zástavního práva zajišťujícího tuto pohledávku ze zápůjčky je z důvodu zvýhodnění věřitele neúčinné?

[2]) V případě záporné odpovědi na otázku 1:

Musí být čl. 24 bod 1 [přepřacovaného znění nařízení Brusel I] vykládán v tom smyslu, že řízení o odpůrcí žalobě upravené v § 232 [zákona o exekučním řízení] v případě sporu o rozdělení výtěžku soudní dražby spadá do působnosti tohoto ustanovení,

a to i v případě, že se žaloba zástavního věřitele podaná proti jinému zástavnímu věřiteli

- a) opírá o výtku, že jeho pohledávka ze zápůjčky zajištěná zástavním právem již z důvodu protipohledávky dlužníka, kterou má z titulu náhrady škody, neexistuje, a
- b) která se navíc – stejně jako věřitelská odpůrcí žaloba – opírá o výtku, že zřízení zástavního práva zajišťujícího tuto pohledávku ze zápůjčky je z důvodu zvýhodnění věřitele neúčinné?“

26. Písemná vyjádření předložili Soudnímu dvoru žalobci, žalovaný, portugalská a švýcarská vláda a Evropská komise. Titíž účastníci, s výjimkou obou zmíněných vlád, přednesli ústní vyjádření na jednání konaném dne 16. ledna 2019.

III. Analýza

A. Shrnutí stanovisek účastníků řízení

27. Žalobci v zásadě uvádějí, že je možné dovolávat se příslušnosti pro řízení týkající se výkonu soudních rozhodnutí podle čl. 24 odst. 5 přepřacovaného znění nařízení Brusel I nebo, pokud to není možné, podle čl. 24 odst. 1 tohoto nařízení, a to mimo jiné z toho důvodu, že řízení o odpůrcí žalobě je s exekučním či vykonávacím řízením bezprostředně spjato.

28. Podstatou tvrzení žalovaného je, že čl. 24 odst. 5 tohoto nařízení se na předmětnou žalobu nepoužije. Uvádí, že žaloba nemá bezprostřední vztah k úřednímu výkonu rozhodnutí a domáhá se hmotněprávního posouzení zástavního práva zapsaného ve prospěch žalovaného jako zástavního věřitele. Ze své podstaty podaná žaloba odpovídá věřitelské odpůrcí žalobě; a Soudní dvůr již dříve judikoval, že na věřitelské odpůrcí žaloby se příslušnost upravená v předmětném ustanovení nepoužije⁸. To tedy musí platit i v případě, kdy je věřitelská odpůrcí žaloba uplatněna formou odporu

⁸ – Rozsudek ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149.

proti rozdělení výtěžku a následného řízení o odpůrcí žalobě. Článek 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I se navíc nepoužije i z toho důvodu, že v řízení o odpůrcí žalobě chybí vztah k místu, kde se nachází předmětný dům (řízení o odpůrcí žalobě proběhlo teprve poté, co byla dotčená nemovitost soudem vydražena).

29. Portugalská vláda a Komise s odvoláním na rozsudky ze dne 4. července 1985, AS Autoteile (220/84, EU:C:1985:302), ze dne 10. ledna 1990, Reichert a Kockler („Reichert I“, C-115/88, EU:C:1990:3), a ze dne 16. listopadu 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881), v zásadě uvádějí, že oblast působnosti čl. 24 odst. 1 a 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I se nevztahuje na řízení o odpůrcí žalobě, o které se zde jedná.

30. Švýcarská vláda v podstatě uvádí, že řízení o odpůrcí žalobě tvoří součást exekučního, resp. vykonávacího řízení, a tudíž spadá do oblasti působnosti čl. 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I. Pokud by tato žaloba byla rovněž považována za *actio pauliana*, musela by být otázka příslušnosti řešena samostatně. Vzhledem ke své kladné odpovědi na první otázku považuje tato vláda druhou otázku za bezpředmětnou.

B. Posouzení

1. Úvodní poznámky

31. Zprvce žalovaný ve svém vyjádření navrhl, aby Soudní dvůr odpověděl ještě na jednu předběžnou otázku. Této žádosti nelze vyhovět, neboť pouze předkládající soud je příslušný ke zjištění a posouzení skutkového stavu ve sporu, který mu byl předložen, jakož i k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva⁹. Účastníci řízení nemohou měnit obsah otázek, které se předkládající soud rozhodne předložit Soudnímu dvoru¹⁰, a Soudnímu dvoru nepřísluší přezkoumávat jiné předběžné otázky předložené stranami původního řízení¹¹. Účastníci řízení mají právo navrhnout předkládajícímu soudu předběžné otázky, ale předkládající soud není těmito požadavky při podávání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru vázán.

32. Zadruhé v projednávané věci existuje podle mého názoru určitá neshoda mezi účastníky řízení ohledně toho, co představuje relevantní zástavní právo ve sporu v původním řízení. Účastníci řízení při jednání patrně uváděli, že je to buď ono ujednání v Itálii mezi žalovaným a dlužníkem, nebo listina vypracovaná rakouským notářem ve vztahu k tomuto ujednání. Z předkládacího rozhodnutí však jednoznačně plyne, že základem zástavního práva váznoucího na domu ve Villachu byla listina o zástavě sepsaná ve Vídni rakouským notářem mezi žalovaným a dlužníkem. Toto zástavní právo bylo zřízeno dne 18. června 2014. Rozsudky vydané ve prospěch žalobců se staly vykonatelnými až po tomto datu. Soudní vyrovnání ze dne 7. května 2014 bylo jako evropský exekuční titul potvrzeno dne 3. září 2015, tedy rok po zřízení onoho zástavního práva na dům.

33. Předkládající soud v podstatě Soudní dvůr žádá, aby přezkoumal, zda by měla být pravidla upravující zvláštní příslušnost zakotvená v čl. 24 odst. 1 a 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I určena v souvislosti s řízením o „odpůrcí žalobě“ na základě funkce této žaloby jako celku, nebo na základě jednotlivých námitek, které byly účastníky řízení skutečně vzneseny.

9 – Rozsudek ze dne 11. září 2008 ve věci Eckelkamp a další, C-11/07, EU:C:2008:489, bod 32 a citovaná judikatura.

10 – Rozsudek ze dne 6. října 2015, T-Mobile Czech Republic a Vodafone Czech Republic (C-508/14, EU:C:2015:657, bod 28 a citovaná judikatura).

11 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2013, Belgian Electronic Sorting Technology (C-657/11, EU:C:2013:516, bod 31), a ze dne 8. června 2016, Hünnebeck (C-479/14, EU:C:2016:412, bod 36 a citovaná judikatura).

34. Jak vysvětlím v následující části své analýzy, čl. 24 odst. 1 a 5 uvedeného nařízení není v projednávaném případě použitelný. Nicméně jsem dospěl k závěru, že právní základ pro založení příslušnosti předkládajícího soudu v projednávané věci může ve skutečnosti poskytnout čl. 7 odst. 1 téhož nařízení.

2. K první předběžné otázce (článek 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I)

35. Stejně jako Komise mám za to, že pokud bychom řízení o odpůrcí žalobě jako celek považovali za řízení související s výkonem rozhodnutí, nebyla by taková úvaha slučitelná s povahou zvláštní příslušnosti zakotvené v čl. 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I jakožto výjimky z obecné příslušnosti, neboť obsah těchto řízení se může značně lišit a tato řízení mohou zahrnovat velmi různorodé pohledávky.

36. Je tomu tak zejména proto, že toto ustanovení nesmí být vykládáno širěji, než vyžaduje jeho účel (rozsudek ze dne 26. března 1992, Reichert v. Dresdner Bank („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149, bod 25).

37. Je pravda, že žaloba v původním řízení je podávána v souvislosti s rozdělováním výtěžku soudní dražby a konečným cílem žalobců je dosáhnout uspokojení jejich pohledávek z výtěžku této dražby. To však neznamená, že zde existuje automatická úzká vazba na „použití síly, donucení nebo zabavení movitého nebo nemovitého majetku za účelem zajištění účinného provádění rozhodnutí a aktů“, jak vyžaduje rozsudek ze dne 26. března 1992, Reichert v. Dresdner Bank („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149, body 26 a 27, jakož i Jenardova odborná zpráva¹².

38. Za účelem prokázání takové úzké vazby (a výlučné příslušnosti), je třeba zkoumat každou jednotlivou pohledávku. Jinými slovy, obecný a abstraktní odkaz na druh žaloby by měl být v projednávané věci odmítnut, neboť toto je jediný způsob, jak je možné respektovat smysl a účel této výjimky.

a) K první námitce žalobců

39. Žalobci tvrdí, že pohledávka ze zápůjčky zajištěná zástavním právem již z důvodu protipohledávky dlužnice, kterou má z titulu náhrady škody za žalovaným, neexistuje. Avšak ověření důvodnosti této námitky by vyžadovalo, aby předkládající soud provedl přezkum, který se značně odchyluje od otázek týkajících se provádění soudní dražby jako takové.

40. Taková situace by byla srovnatelná se situací projednávanou ve věci AS Autoteile¹³, v níž Soudní dvůr odmítl argument, že účastník řízení ve svém návrhu, který podal u soudů smluvního státu, kde má být výkon rozhodnutí proveden, a kterým tomuto výkonu rozhodnutí odporuje, uplatňovat vzájemné započtení práva, jehož výkon je navrhován, a pohledávky, k jejímuž projednání by soudy tohoto státu nebyly příslušné, pokud by byla uplatněna samostatně. Soudní dvůr vycházel ze systému Úmluvy¹⁴ a povahy článku 16 Úmluvy jako výjimky z obecného pravidla a rozhodl, že předmětná žaloba byla v rozporu s rozdělením pravomocí mezi soudy bydliště žalovaného a soudy místa výkonu rozhodnutí.

12 – Zpráva P. Jenarda o protokolech ze dne 3. června 1971 týkajících se výkladu úmluvy ze dne 29. února 1968 o vzájemném uznávání společností a právnických osob a úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze strany Soudního dvora (Úř. věst. 1979, C 59, s. 66).

13 – Rozsudek ze dne 4. července 1985, 220/84, EU:C:1985:302. V bodě 13 Soudní dvůr posuzoval „otázku, zda je v řízení o výkonu rozhodnutí strana oprávněna vznést námitku založenou na určitém dluhu, pokud by ve vztahu k němu soudy smluvního státu, v němž má být výkon rozhodnutí proveden, nebyly příslušné, kdyby ohledně tohoto dluhu byla podána samostatná žaloba“.

14 – Úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1978, L 304, s. 36).

41. Tato situace je srovnatelná se situací v projednávané věci, kdy pohledávka na náhradu škody má vazbu na dluh, který musí být vymóžen, přičemž pokud by byl tento protinárok vznesen samostatně (jinými slovy, pokud by byl předmětem samostatné žaloby), nebyl by soud, který rozhoduje o výkonu rozhodnutí, mezinárodně příslušný k rozhodování o tomto protinároku.

42. Rozšíření mezinárodní výlučné příslušnosti i na tento případ – pokud jde o práva z dluhu nebo práva deliktní povahy, která jsou *prima facie* nezávislá na řízení o výkonu rozhodnutí – by šlo nad rámec toho, co je požadováno účelem daného ustanovení.

43. První námitka proto není dostatečným důvodem pro založení výlučné příslušnosti předkládajícího soudu dle čl. 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I.

b) Ke druhé námitce žalobců

44. Tato námitka se týká notářské listiny o uznání dluhu ze dne 13. června 2014. V této souvislosti žalobci patrně rozporují dokument, který byl podkladem pro vedení soudní dražby, nerozporují ale samotný způsob, jakým vykonávací orgány postupovaly. Je proto možné tuto situaci přirovnat k situaci, o níž bylo rozhodnuto rozsudkem ze dne 26. března 1992, Reichert v. Dresdner Bank („Reichert II“), C-261/90, EU:C:1992:149.

45. V bodě 28 uvedeného rozsudku Soudní dvůr připustil, že cílem takové žaloby, jako je *actio pauliana* podle francouzského práva, je chránit zájmy věřitelů. Současně však taková žaloba „není určena k získání rozhodnutí v řízeních týkajících se ‚použití síly, donucení nebo zabavení movitého nebo nemovitého majetku za účelem zajištění účinného provádění rozhodnutí a aktů‘, a tedy nespadá do působnosti čl. 16 odst. 5 Úmluvy“.

46. S ohledem na výše uvedené úvahy by měl být čl. 24 odst. 5 přepracovaného znění nařízení Brusel I (který v zásadě odpovídá čl. 16 odst. 5 Úmluvy) vykládán v tom smyslu, že řízení o odpůřčí žalobě podle § 232 zákona o exekučním řízení jako takové nespadá do oblasti působnosti uvedeného čl. 24 odst. 5. Místo toho je potřeba posoudit každou jednotlivou námitku. Námitky týkající se neexistence pohledávky, pro niž je vedena soudní dražba, a neplatnosti vzniku zástavního práva zajišťujícího tuto pohledávku podle smlouvy o zápůjčce nemají dostatečně úzkou vazbu na exekuční řízení, resp. řízení o výkonu rozhodnutí (sám předkládající soud v bodě 45 předkládacího rozhodnutí uvádí, že by tomu tak mohlo být) a nemusí odůvodnit založení výlučné příslušnosti podle uvedeného čl. 24 odst. 5.

3. Ke druhé předběžné otázce (článek 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I)

47. Pro případ, že by odpověď na první otázku byla záporná, táže se předkládající soud, zda může být založena výlučná příslušnost podle uvedeného čl. 24 odst. 1.

48. Souhlasím s Komisí, že stejné odůvodnění je nutné použít i na druhou předběžnou otázku, jelikož i výlučná příslušnost podle čl. 24 odst. 1 uvedeného nařízení představuje výjimku z obecné zásady.

49. Výjimečná povaha restriktivního výkladu byla nedávno připomenuta v rozsudku ze dne 16. listopadu 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881, body 27 až 34), v němž Soudní dvůr v zásadě rozhodl, že v situaci, kdy žaloba ve věci v původním řízení obsahuje několik námitek, musí být posouzena každá námitka a toto posouzení by nemělo být založeno na druhu žaloby obecně.

50. V souladu s argumentací předestřanou v rámci analýzy první předběžné otázky (kterou lze v podstatě přenést i sem) proto platí, že posouzení podle čl. 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I by měl být založen na posouzení každé jednotlivé námitky.

51. Znovu odkazuji na shora uvedený rozsudek ve věci Schmidt (bod 34), v němž se uvádí, že „k tomu, aby byla dána příslušnost soudu členského státu, v němž se nachází nemovitost, nepostačuje, aby se žaloba týkala věcného práva k nemovitosti nebo aby měla spojitost s nemovitostí“.

52. Žalobci se domáhají vydání rozhodnutí, kterým by bylo zakázáno vyplatit žalovanému (celý) výtěžek soudní dražby. Podle předkládajícího soudu „[je] hlavním problémem, zda a v jaké míře se žalovaný věřitel podílí na rozdělení“. V tomto ohledu je žaloba založena na dvou námitkách: i) na základním dluhu/pohledávce – že pohledávka vzniklá ze smlouvy o zápůjčce již neexistuje; a ii) na základním zástavním právu – že zástavní právo zajišťující splnění této pohledávky ze smlouvy o zápůjčce bylo zřízeno s úmyslem spáchat podvod.

a) K první námitce žalobců

53. Z výše uvedeného bodu vyplývá, že první námitka v projednávané věci postrádá věcnou povahu, neboť v předmětném případě jde o existenci práva mezi dlužníkem a žalovaným. Na základě tohoto práva bylo žalovaným zřízeno předmětné zástavní právo a následně vedeno exekuční řízení.

54. Je pravda, že existence této pohledávky a práva, z něhož vycházela, byla základem pro zřízení věcného zástavního práva a vedení následného exekučního řízení. Nicméně, jak uvedla Komise, v kontextu této námítky nebylo věcné právo ani hlavní pohnutkou pro podání žaloby, ani předmětem řízení. Podrobná analýza skutkového stavu není pro účely určení, zda již pohledávka žalovaného věřitele za dlužníkem zanikla, nutná. Nevýžaduje ani použití pravidel a zvyklostí v místě, kde se nemovitost nachází (což je jediná okolnost, která by byla dostatečným důvodem pro založení výlučné příslušnosti). Přezkum první námítky má pouze automatický dopad na otázku zřízení věcného zástavního práva a vedení exekučního řízení, nepředstavuje však hlavní pohnutku pro podání žaloby.

b) Ke druhé námitce žalobců

55. Žalobci zpochybňují platnost zřízení zástavního práva č. 1 ve prospěch žalovaného. Z předkládajícího rozhodnutí vyplývá, že tato námitka by měla být považována za *actio pauliana*. V tomto ohledu je nutno porovnat tuto situaci se situací v rozsudku ze dne 10. ledna 1990, Reichert a Kockler („Reichert I“, C-115/88, EU:C:1990:3, bod 12).

56. V tomto rozsudku Soudní dvůr rozhodl tak, že *action paulienne* dle francouzského práva má svou „podstatu v [...] obligačním právu věřitele vůči jeho dlužníkovi a zabezpečuje ochranu přístupu věřitele k majetku dlužníka“. Úspěšná *actio pauliana* způsobí, že dispoziční úkon dlužníka učiněný s úmyslem zkrátit práva věřitele není vůči věřiteli účinný.

57. Žalobci tvrdí, že zřízení zástavního práva za účelem zajištění předmětné pohledávky bylo učiněno s podvodným úmyslem znemožnit jim uspokojení z prodeje předmětného domu.

58. Nicméně posouzení otázky, zda jsou splněny podmínky *actio pauliana*, nepředpokládá posouzení, které by bylo striktně spojeno s domem ve Villachu a které by samo o sobě odůvodnilo založení výlučné příslušnosti (rozsudek ze dne 16. listopadu 2016, Schmidt (C-417/15, EU:C:2016:881)).

59. Přestože předmětná žaloba má určitou souvislost s tímto domem a souvisejícími právy na zabránění majetku, tyto styčné body nejsou dostatečně silné na to, aby založily výlučnou příslušnost podle čl. 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I.

60. Toto ustanovení tudíž není na takový spor, jako je spor v původním řízení, použitelné.

61. S ohledem na výše uvedené se domnívám, že poskytnutí takové odpovědi předkládajícímu soudu, která by napomohla vyřešení sporu, který projednává, vyžaduje, aby Soudní dvůr rovněž zkoumal možné uplatnění čl. 7 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I¹⁵ (který se týká smluvních věcí) v projednávané věci.

4. K článku 7 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I

62. Je pravda, že předkládající soud nežádá Soudní dvůr výslovně o zodpovězení předběžné otázky, která by se týkala jiných pravidel pro určování příslušnosti zakotvených v uvedeném nařízení.

63. Avšak „[o]kolnost, že vnitrostátní soud formuloval předběžnou otázku po formální stránce tak, že odkázal na určitá ustanovení unijního práva, nebrání tomu, aby Soudní dvůr tomuto soudu poskytl všechny prvky výkladu, které mohou být pro rozsouzení věci, jež mu byla předložena, užitečné, ať již na ně posledně uvedený ve svých otázkách odkázal či nikoli. V tomto ohledu přísluší Soudnímu dvoru, aby ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vybral ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit [...]“¹⁶.

64. Vzhledem k tomu, že zejména v rozsudcích Reichert I a Reichert II¹⁷ Soudní dvůr rozhodl, že *actio pauliana* nespadá ani do oblasti působnosti čl. 16 odst. 1 Úmluvy (který v podstatě odpovídá čl. 24 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I), ani do oblasti působnosti čl. 5 odst. 3, čl. 16 odst. 5 (nyní v zásadě čl. 24 odst. 5 výše uvedeného nařízení) a článku 24 Úmluvy, je nutno buď uznat, že zásada *actor sequitur forum rei* netoleruje žádné výjimky v případech týkajících se *actio pauliana*, nebo že jediným alternativním fórem je *forum contractus* dle čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy¹⁸ (nyní čl. 7 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I) – ze systematiky tohoto nařízení vyplývá, že nepoužije-li se jeho článek 24 (výlučná příslušnost), je možné přistoupit k použití článku 7 (zvláštní příslušnost).

65. Druhou uvedenou možnost považuji za správnou.

66. Tento přístup byl již aprobevován například některými nejvyššími vnitrostátními soudy [kupříkladu italským *Corte di cassazione*, který umožnil účastníci řízení (pí Corkran) napadnout smlouvu, kterou její dlužník a bývalý manžel prodal nemovitost nacházející se v Itálii společnosti se sídlem na Britských Panenských ostrovech]¹⁹.

67. Je potřeba zdůraznit, že v průběhu tohoto řízení před Soudním dvorem a před jednáním v projednávané věci Soudní dvůr tento přístup rovněž podpořil v rozsudku ve věci Feniks²⁰, případu souvisejícím s *actio pauliana*.

68. V rozsudku ve věci Feniks Soudní dvůr rozhodl, že pokud je *actio pauliana* podaná na základě dluhů vzniklých ze závazků přijatých uzavřením smlouvy, může věřitel tuto žalobu podat u soudů „místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“. V opačném případě by byl věřitel nucen podat svou žalobu u soudů místa bydliště žalovaného, přičemž toto fórum nemusí mít žádnou

15 – Srov. rozsudek ze dne 28. června 1978, Simmenthal (70/77, EU:C:1978:139, bod 57).

16 – Rozsudek ze dne 29. září 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 43).

17 – Rozsudky ze dne 10. ledna 1990, Reichert a Kockler („Reichert I“, C-115/88, EU:C:1990:3), a ze dne 26. března 1992, Reichert v. Dresdner Bank („Reichert II“, C-261/90, EU:C:1992:149).

18 – Pretelli, I, *op. cit.*, s. 603. V tomto smyslu viz též „13th Report On National Case Law Relating To The Lugano Conventions“ [Třináctá zpráva o judikatuře vnitrostátních soudů týkající se Luganských úmluv] autorů Borrás, A., Neophytou, I., a Pocar, F., květen 2012. Ohledně *actio pauliana*, viz též často zmiňovaná publikace Göranson, U., *Actio Pauliana outside bankruptcy and the Brussels Convention, Law and Reality*, in *Essays on National and International Procedural Law in Honour of Voskuil*, Dordrecht, 1992, zejména s. 101 a násl.

19 – Pretelli, I., Cass. sez. Un. 7. 3. 2003 č. 6899, Corkran c. Casa Napoleone Ltd e Cashin, Rev. crit. dr. int. pr. 2003, s. 612 a násl.

20 – Rozsudek ze dne 4. října 2018, Feniks (C-337/17, EU:C:2018:805). Vzhledem k velkému počtu odkazů na tento rozsudek na něj budu dále v tomto stanovisku odkazovat jen jako na „rozsudek ve věci Feniks“.

vazbu na povinnosti dlužníka, které má vůči svému věřiteli. Vzhledem k tomu, že žaloba ve věci Feniks byla podána věřitelem za účelem ochrany jeho zájmů při plnění povinností vyplývajících ze smlouvy na stavební práce, je zřejmé, že „místem, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“, je podle uvedené smlouvy místo, kde byly tyto práce prováděny. Soudní dvůr měl za to, že takový závěr splňuje cíl předvídatelnosti pravidel o soudní příslušnosti, zejména pokud podnikatel, který uzavřel smlouvu o koupi nemovitosti, může, pokud věřitel jeho smluvního partnera tvrdí, že tato smlouva neoprávněně brání výkonu povinností tohoto smluvního partnera vůči tomuto věřiteli, rozumně očekávat, že bude žalován před soudem místa plnění uvedených povinností.

69. Výraz „[smluvní věci]“ nelze chápat jako odkaz na kvalifikaci takového právního vztahu podle platného vnitrostátního práva (rozsudek ze dne 17. června 1992, Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, bod 10). Obecně lze říci, že znění čl. 7 odst. 1 tohoto nařízení by v tomto ohledu nemělo být přeceňováno, neboť jeho jazykové verze v různých jazycích jsou někdy extenzivnější („en matière contractuelle“ ve francouzštině, „in materia contrattuale“ v italštině, „matters relating to a contract“ v angličtině), někdy restriktivnější („verbintenissen uit overeenkomst“ v nizozemštině) a jindy se pohybují někde mezi těmito protipóly („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden“ v němčině)²¹.

70. V projednávané věci žalobci prováděli renovační práce na domu ve Villachu, který patřil dlužnici, a to na základě smlouvy, resp. smluv s ní uzavřených. Dlužnice následně (některé) práce nezaplatila.

71. Vzhledem k tomu, že tedy existují smluvní vztahy mezi žalobci a dlužnicí – smlouvy týkající se renovačních prací na domě (a případně též mezi dlužnicí a žalovaným – viz například zápis zástavního práva do katastru nemovitostí), mohou se žalobci dovolávat čl. 7 odst. 1 písm. a) přepracovaného znění nařízení Brusel I, aby mohli podat žalobu u soudů „místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“, tedy v Rakousku, což bylo místo, kde byly renovační práce prováděny.

72. Z rozsudku ve věci Feniks je možné vyvodit následující podmínky, které musí být splněny, aby *actio pauliana* založila soudní příslušnost ve smluvních věcech.

73. Zprv je nezbytné, aby zde existoval trojúhelníkový vztah mezi žalobci a žalovaným. Všichni jsou věřiteli dlužnice: v zásadě existuje smluvní vztah mezi žalobci a dlužnicí, nikoli však mezi věřiteli navzájem (mezi žalobci a žalovaným).

74. Zadruhé zde existují pohledávky mezi žalobci a žalovaným, které vyplývají z porušení závazků, jimiž je dlužník vůči žalobcům vázán. Jak Soudní dvůr konstatoval v rozsudku Feniks, bod 42: „[...] jak zajišťovací právo, jež má společnost Feniks ve vztahu k majetku svého dlužníka, tak i žaloba na neúčinnost prodeje, který uskutečnil tento dlužník s třetí osobou, *mají svůj zdroj v závazcích, které společnost Coliseum svobodně přijala* vůči společnosti Feniks *uzavřením smlouvy* [...]“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

75. Zatřetí dlužnice převede svůj majetek na třetí osobu, v projednávaném případě žalovaného. To má za následek vznik ztráty nebo škody na straně žalobců, kteří uplatní svá práva ze smlouvy uzavřené s dlužnicí.

76. Jedná se o závazky vzniklé ze smluv (citace bodu 44 rozsudku ve věci Feniks), pokud „je pauliánská odpůrčí žaloba podaná na základě věřitelských práv vzniklých ze závazků přijatých uzavřením smlouvy“.

21 – Viz Martiny, D., „Internationale Zuständigkeit für ‚vertragliche Streitigkeiten‘“, in *Einheit und Vielfalt des Rechts: Festschrift für Reinhold Geimer zum 65. Geburtstag*, 2002, s. 641 a 648, a Magnus, U., a Mankowski, M., *ECPII Commentary – Volume I, Brussels Ibis Regulation*, s. 163.

77. Rozsudek Feniks nevyžaduje (alespoň ne výslovně), aby žalovaný o první uvedené smlouvě věděl, ani nevyžaduje úmysl dopustit se podvodného jednání. V projednávaném případě však byla vzhledem k osobním a organizačním vazbám dlužnice na třetí osobu (žalovaného) nepochybně splněna podmínka povědomí na straně třetí osoby a možná zde byla splněna i podmínka úmyslu dopustit se podvodného jednání²². Vlastně lze říci, že i když má Soudní dvůr v tomto ohledu k dispozici jen omezené informace, je možné poukázat na to, že přinejmenším na první pohled může načasování vzniku zástavního práva mezi dlužnicí a žalovaným vyvolávat určité pochybnosti co do poctivosti této transakce, neboť se zdá, že hlavním účelem (a načasování se nezdá být náhodné) bylo zmařit uspokojení pohledávek věřitelů. Jak žalobci zdůraznili při jednání, jednotlivé události se odehrály v určitém sledu: nejprve jeden z věřitelů uplatnil svou pohledávku a již existoval exekuční příkaz na dům ve Villachu (přestože byl v této fázi zamítnut). Teprve poté bylo předmětné zástavní právo zřízeno. V každém případě je zřejmé, že žalovaný před zřízením tohoto zástavního práva o shora uvedeném, jakož i o smluvních závazcích dlužnice, věděl.

78. Z výše uvedených úvah vyplývá, že řešení přijaté v rozsudku ve věci Feniks lze použít i na projednávanou věc.

79. Ověření těchto skutečností bude v konečném důsledku úlohou předkládajícího soudu, přičemž povinnost prokázat rozhodné skutkové okolnosti podporující založení příslušnosti dle článku 7 přepracovaného znění nařízení Brusel I je obecně na žalobci²³ (tj. na tom účastníkovi řízení, který se dovolává konkrétního důvodu zakládajícího příslušnost podle uvedeného článku 7). Na ústním jednání byly strany schopny se vyjádřit k rozsudku ve věci Feniks, přičemž zejména žalobci tvrdili, že toto rozhodnutí podporuje jejich stanovisko co do závěru, že předkládající soud má výlučnou příslušnost.

80. Jak Komise na jednání správně podotkla, trojúhelníkový vztah se zdá být v obou případech srovnatelný. Je možné dojít k závěru, že žalovaný věděl, že dlužnice nesplnila své smluvní závazky vůči žalobcům. Z dokumentace, kterou má Soudní dvůr k dispozici, se dokonce jeví, že to byl sám žalovaný, kdo předmětné práce objednal a vykonával nad nimi dohled, a dále v řízení probíhající od roku 2013 mezi žalobci a dlužnicí (tj. dokonce ještě před zřízením zástavního práva v roce 2014) vždy vystupoval jako svědek dlužnice.

81. Žalovaný při jednání upřesnil, že byla uzavřena rámcová smlouva mezi architektem (K. Eggerem, který je jedním ze žalobců v projednávané věci) a dlužnicí: K. Egger poskytoval služby jako architekt, ale též jako generální dodavatel (v tom smyslu, že pod jeho vedením byly uzavírány různé smlouvy s jinými společnostmi). Tyto jednotlivé společnosti zažalovaly dlužnici za neplacení faktur. Pokud jde o žalovaného, tento poskytl peněžní prostředky na koupi předmětného domu a renovační práce „a částečně vystupoval jako pověřená osoba a podepisoval smlouvy“.

82. Dva z hlavních účelů přepracovaného znění nařízení Brusel I jsou tyto: zaprvé posílení právní ochrany osob s bydlištěm v Evropské unii tím, že bude žalobcům umožněn snadný přístup k soudům, u nichž se rozhodnou podat žalobu. Zadruhé toto nařízení si klade za cíl umožnit žalovaným rozumně předpokládat, u kterých soudů mohou být žalováni²⁴.

83. Ačkoli souhlasím s tím, že je potřeba předcházet situacím, kdy je žalovaný žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat (bod 16 odůvodnění přepracovaného znění nařízení Brusel I, viz bod 96 tohoto stanoviska), toto zjevně není situace, která nastala v projednávaném případě.

22 – V této souvislosti analogicky viz: „Pokud však [...] mohou vnitrostátní soudy, vycházejíce z objektivních skutečností, brát v úvahu případ od případu zneužívající nebo podvodné jednání dotčených osob a zabránit jim tak případně v požívání výhod vyplývajících z ustanovení [unijního práva], kterých se dovolávají, musí rovněž při posuzování takového jednání brát v úvahu cíle, které dotčená ustanovení [unijního práva] sledují“ (rozsudek ze dne 9. března 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, bod 25).

23 – Magnus, U., a Mankowski, M., *op. cit.*, s. 145.

24 – Rozsudek ze dne 19. února 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, bod 26). Viz Magnus, U., a Mankowski, M., *op. cit.*

84. Vzhledem k tomu, že v rozsudku ve věci Feniks byla příslušnost ve smluvních věcech, pokud jde o spory vedené proti třetí osobě, rozšířena i na *actio pauliana*, přestože neexistoval žádný smluvní vztah mezi žalobkyní a žalovanou, mělo by povědomí třetí osoby působit jako omezující faktor: stejně jako v projednávaném případě musí daná třetí osoba vědět, že dané právní jednání váže žalovaného k dlužníkovi či dlužnici a tato skutečnost poškozuje smluvní práva jiného věřitele tohoto dlužníka či dlužnice (žalobce).

85. Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, „[p]rostřednictvím druhé námitky projednávané žaloby vykonávají žalobci v rámci rozdělení výtěžku v exekučním řízení proti žalovanému právě toto právo napadnout právní jednání“ (tj. *actio pauliana*). To je zcela srovnatelné s *actio pauliana* v případě, v němž byl vydán rozsudek ve věci Feniks.

86. Příslušnost ve smluvních věcech je proto použitelná a předkládající soud je příslušný.

87. První námitka vznesená žalobci však spočívá ve zpochybnění pohledávky zajištěné zástavním právem. Předkládací rozhodnutí se zmiňuje o pohledávce dlužnice na náhradu škody, tedy kompenzaci, neuvádí ale zcela jasně, zda lze tuto námitku rovněž považovat za *actio pauliana* podle vnitrostátního práva.

88. Mám za to, že z rozsudku ve věci Feniks plyne, že tato úvaha není sama o sobě rozhodující. Souhlasím s Komisí, že s ohledem na skutečnost, že rozsudek ve věci Feniks stanoví podmínky pro založení soudní příslušnosti ve smluvních věcech v kontextu *actio pauliana*, která vychází ze smlouvy, neodvolávám se podrobně na podmínky *actio pauliana* podle vnitrostátního práva – zejména z toho důvodu, že tyto podmínky se budou mezi členskými státy nutně lišit.

89. *Actio pauliana* je kupříkladu zakotvena v právních rádech mnoha členských států, ale mezi těmito různými právními rády existují značné rozdíly. Některé členské státy považují tuto žalobu za smluvní nástroj a jiné za mimosmluvní nástroj, přičemž v některých členských státech je tato žaloba přípustná pouze v rámci insolvenčního řízení²⁵.

90. Příslušnost ve smluvních věcech zakotvená v přepracovaném znění nařízení Brusel I proto nemůže záviset na konkrétní formě *actio pauliana* podle vnitrostátního práva. Pokud má *actio pauliana* svůj původ v plnění smluvního závazku mezi žalobci a dlužnicí, použije se příslušnost ve smluvních věcech na žalobu podanou proti třetí osobě, na kterou dlužnice svůj majetek převedla.

91. V bodě 47 rozsudku ve věci Feniks rozhodl Soudní dvůr, že „[t]akový závěr splňuje cíl předvídatelnosti pravidel o soudní příslušnosti, zejména pokud podnikatel, který uzavřel smlouvu o koupi nemovitosti, může, pokud věřitel jeho smluvního partnera tvrdí, že tato smlouva neoprávněně brání výkonu povinností tohoto smluvního partnera vůči tomuto věřiteli, rozumně očekávat, že bude žalován před soudem místa plnění uvedených povinností“.

92. V této souvislosti je povědomí žalovaného o existenci předmětné smlouvy, resp. smluv důležité.

93. Je potřeba podotknout, že bod 21 odůvodnění přepracovaného znění nařízení Brusel I zní následovně: „V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby v různých členských státech nebyla vydána vzájemně neslučitelná rozhodnutí. Měl by existovat jasný a účinný mechanismus pro řešení souběžně probíhajících řízení, a rovněž pro zamezení obtíží vyplývajících z rozdílů mezi jednotlivými členskými státy, pokud jde o stanovení doby, kdy se věc považuje za projednávanou. Pro účely tohoto nařízení by měla být tato doba stanovena samostatně“.

25 – Srov. Göranson, U., *op. cit.*, s. 89.

94. Pokud se rozsudek ve věci Feniks použije na projednávaný případ, bude rakouský předkládající soud příslušný, a jde-li o otázky, které jsou zjevně předmětem projednávání před italským soudem (především pohledávka dlužnice proti žalovanému na náhradu škody), bude v tomto ohledu příslušný tento italský soud. Jinými slovy, do určité míry je vedení souběžných řízení v projednávané věci ve dvou různých členských státech patrně nevyhnutelné.

95. Řízení v Itálii se však týká stran, které nejsou totožné s účastníky původního řízení v Rakousku. Postačí proto uvést, že se nejedná o případ striktní vazby ve smyslu bodu 21 odůvodnění uvedeného nařízení.

96. Na podporu výše obhajovaného řešení bych připomněl bod 16 odůvodnění přepracovaného znění nařízení Brusel I podle kterého „[k]romě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby by měla posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. [...]“.

97. V tomto ohledu jsou v projednávané věci dány tyto styčné body: předmětný dům se nachází v Rakousku; příslušné práce byly provedeny a služby poskytnuty v Rakousku; faktury byly vystaveny v Rakousku; řízení o vydání usnesení o nařízení exekuce bylo vedeno v Rakousku; předmětná listina byla vyhotovena rakouským notářem; zástavní právo bylo zapsáno do katastru nemovitostí v Rakousku; a exekuční řízení je vedeno v Rakousku.

98. Jak ostatně Soudní dvůr uvedl v rozsudku ze dne 19. února 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, bod 31), „důvodem pro přijetí pravidla pro určení příslušnosti stanoveného v čl. 5 odst. 1 Bruselské úmluvy [který odpovídá čl. 7 odst. 1 přepracovaného znění nařízení Brusel I] byl zájem na řádné správě justice a efektivním vedení řízení [...]. Soud v místě, kde má být závazek stanovený ve smlouvě, která slouží jako základ žaloby, splněn, bude obvykle nejvhodnějším soudem k rozhodnutí ve věci zejména z důvodu blízkosti sporu a snazšího dokazování“.

99. Kromě toho je potřeba mít na paměti, že článek 7 přepracovaného znění nařízení Brusel I usiluje o nalezení rovnováhy mezi zájmy žalobců a zájmy žalovaného a vytvoření vyváženějšího vztahu mezi nimi, zatímco kdyby existoval pouze článek 4 tohoto nařízení, žalovaný/dlužnice by byli nepřiměřeně zvýhodněni²⁶.

100. Kdyby totiž byla soudní příslušnost založena striktně na bydlišti žalovaného v takovém případě, jako je projednávaný případ, by mohlo takové uspořádání otevřít dveře zneužívání – neboť by bylo možné zřizovat zástavní práva ve prospěch fyzických nebo právnických osob v kterémkoli členském státě Unie, a tím připravovat věřitele o jejich pořadí, pokud jde o práva k domu, jehož vlastníkem by se na základě převodu vlastnického práva stal nabyvatel v zahraničí.

101. A konečně je možné pro zajímavost a jako *obiter dictum* poukázat na analýzu *Schutzwürdigkeitsgesichtspunkte*, jak je používána německými soudy v případech, jako je tento (řešení kolizí právních řádů je ovlivněno a usměrněno prvotním posouzením hlediska, které si zasluhuje nejvyšší stupeň ochrany): použitelné právo je vybráno tak, že se zvolí právo, kterým se řídí právní vztah, jenž si z oněch tří právních vztahů obsažených v rámci *actio pauliana* zaslouží nejvyšší soudní ochranu, aby byla respektována zásada *nemo liberalis nisi liberatus*²⁷. V oblasti hmotného práva to znamená především ochranu věřitele v situaci, kdy byla smlouva vytvořena účelově, aby věřitele

26 – Ignatova, Art. 5 Nr. 1 EuGVVO — Chancen und Perspektiven der Reform des Gerichtsstands am Erfüllungsort, 2005, s. 71 a násl.; Lehmann, M., in Dickinson/Lein, bod 4.07.; a Magnus, U., a Mankowski, M., op. cit., s. 143. Viz též Schack, *Der Erfüllungsort im deutschen, ausländischen und internationalen Privat- und Zivilprozessrecht*, 1985, s. 104; Lehmann, M., ZJP Int. 9 (2004), s. 172, 283.

27 – Nikdo nemůže žádnou věc darovat, není-li prost dluhů, například osoba v úpadku nemůže převádět majetek ani bohatství. Viz Lipstein, K., *Principles of the conflict of laws national and international*, Haag, 1981, s. 39 a násl.

připravila o jeho práva, nebo kdy jsou práva nabyvatele méně *schutzwürdig* (hodné ochrany) z důvodu bezúplatné povahy daného převodu. V oblasti mezinárodního práva soukromého lze ochrany oněch tří subjektů zainteresovaných v *actio pauliana* poměrně dobře dosáhnout použitím práva, jehož uplatnění strany v dobré víře očekávají²⁸.

IV. Závěry

102. Ze shora uvedených důvodů navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Bezirksgericht Villach (okresní soud ve Villachu, Rakousko) odpověděl takto:

- „1) Článek 24 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že řízení o odpůrcí žalobě podle § 232 rakouského zákona o exekučním řízení nespadá do oblasti působnosti tohoto ustanovení. Místo toho je třeba posoudit jednotlivé námitky vznesené žalobci. Námitky týkající se jak neexistence pohledávky vzniklé ze smlouvy o zápůjčce, z důvodu které byla soudem nařízena dražba, tak skutečnosti, že zřízení zástavního práva k zajištění této pohledávky ze smlouvy o zápůjčce bylo neplatné z důvodu zvýhodnění věřitelů, nejsou v dostatečně blízkém vztahu k exekučnímu řízení či řízení o výkonu rozhodnutí, a neodůvodňují proto založení výlučné příslušnosti podle uvedeného čl. 24 odst. 5.
- 2) Článek 24 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že se nevztahuje na spor mezi věřiteli týkající se rozdělení výtěžku soudní dražby, v němž jsou vznášeny námitky, jejichž cílem je zpochybnit existenci základní pohledávky, a kde je – podobně jako u *actio pauliana* – tvrzena neúčinnost zřízení věcného zástavního práva.
- 3) Nicméně v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, může *actio pauliana*, která má svůj původ v plnění smluvního závazku mezi žalobci a dlužníci, spadat do oblasti působnosti pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti zakotveného v čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1215/2012.“

28 – Viz Pretelli, I. (2012), *op. cit.* s. 638.